

2. Международное уголовное право. Учеб. пособие / Под общей ред. В.Н. Кудрявцева. 2-е изд. перераб. и доп. – М.: Наука, 1999. – 264 с.

3. Степаненко В.И. Влияние международных договоров на содержание и сферу действия советского уголовного права. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Свердловск, 1982. – 16 с.

Косенко С. С., професор кафедри кримінально-правових дисциплін факультет № 2 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ В СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Сучасне міжнародне право містить багато міжнародно-правових норм стосовно захисту прав людини, у яких йдеться про запобігання деяким злочинам проти людяності, таким як апартеїд, геноцид, насильницьке зникнення, расова дискримінація.

Однак рівень наукового опрацювання поняття «злочини проти людяності» є недостатнім, що в практичному плані викликає проблеми відповідності норм внутрішнього законодавства України міжнародним нормам проти людяності та інші злочини, які входять до юрисдикції міжнародного кримінального суду, а в теоретичному – породжує питання правової природи зазначених злочинів.

Поняття «злочини проти людяності» введено Статутом Нюрнберзького трибуналу більш як півстоліття тому. За цей час, як правило, вивчалися тільки злочини воєнні і проти миру, а коли описувалася юрисдикція Міжнародного воєнного трибуналу, про злочини проти людяності майже не зазначалось.

Об'єктами злочинів проти людяності виступають мир і міжнародна безпека, основи співіснування народів і держав. Міжнародні злочини слід відрізняти від злочинів міжнародного характеру, які за ступенем суспільної небезпечності є менш небезпечними діяннями.

На відміну від злочинів міжнародного характеру, за вчинення міжнародних злочинів кримінальна відповідальність

фізичних осіб пов'язана з діяльністю держави, яка є суб'єктом міжнародно-правової відповідальності. Основний перелік міжнародних злочинів містить статут Нюрнберзького міжнародного воєнного трибуналу: злочини проти миру, воєнні та злочини проти людяності (ст. 6). Перелік воєнних злочинів і злочинів проти людяності був доповнений Женевською конвенцією про захист жертв війни 1949 р. і двома додатковими протоколами до них 1977 р. До цих злочинів віднесено: посягання на життя, здоров'я, недоторканність особи; посягання на людську гідність, зокрема образливе і принизливе поводження, примушування до проституції, непристойне посягання у будь-якій формі; взяття заручників; незаконне, свавільне і здійснюване у великому масштабі, руйнування та привласнення майна, що не викликається воєнною необхідністю; примушування військовополоненого або цивільної особи служити у військових чи допоміжних формуваннях ворожої держави; позбавлення цих осіб права на неупереджене судочинство; перетворення цивільного населення або окремих цивільних осіб на об'єкт нападу; перетворення неохоронюваних місцевостей і демілітаризаційних зон на об'єкт нападу; віроломне використання розпізнавальних емблем Червоного Хреста чи інших захисних знаків, визнаних Женевськими конвенціями 1949 р і Протоколом 1977 р. до них.

Також до злочинів проти людяності можна віднести і такий міжнародний злочин як агресія, визначення якої дала ООН в 1974 р., а також рабство і работоргівля. В 1926 р. була підписана Конвенція про рабство, а 1956 р. – додатковий протокол до неї. Комісія міжнародного права ООН прийняла 1991 р. в першому читанні проект Кодексу злочинів проти миру і безпеки людства, який подала Генеральному секретареві ООН. У проекті до зазначених злочинів віднесено агресію, погрозу агресією, втручання у внутрішні або зовнішні справи держави, колоніальне панування та інші форми іноземного панування, геноцид, апартеїд, систематичне і масове порушення прав людини, виключно серйозні воєнні злочини, умисну і серйозну шкоду навколишньому середовищу, міжнародний тероризм тощо.

Суб'єктом міжнародно-правової відповідальності за міжнародні злочини є держава, а суб'єктом цих злочинів і кримінальної відповідальності за їх вчинення – фізична особа,

тобто керівники держави, її вищі посадові особи, політики держави та інші організатори чи виконавці вчинених міжнародних злочинів.

Юрисдикція щодо міжнародних злочинів може здійснюватися міжнародним судом або національними судами держав на території яких вчинено злочин, або тієї, громадянином якої держави є даний злочинець.

Приходько Т. М., професор кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

СПЕЦИФІКА СУБ'ЄКТА ЗЛОЧИНУ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОМ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Головною відмінною рисою кримінального права іноземних держав є те, що в них суб'єктами злочинів (кримінальних правопорушень) визнаються не тільки фізичні особи, а й юридичні. В останньому випадку це характерно для Англії, Голландії, Данії, Естонії, Литви, США, Франції, Японії тощо. При цьому зазвичай діє таке загальновизнане правило: юридичні особи, за виключенням держави, несуть кримінальну відповідальність за злочинні діяння, вчинені на їх користь уповноваженими органами або представниками. Важливим є і той момент, що кримінальна відповідальність юридичних осіб не виключає відповідальності фізичних осіб, які є виконавцями, підбурювачами, пособниками чи іншими співучасниками при вчиненні тих самих дій.

У теоретичному та законодавчому плані визначення поняття суб'єкта злочину не є однаковим для різних країн світу. Кожна країна визначає по-своєму термін «суб'єкт злочину», або взагалі відносить його до одного з елементів об'єктивної сторони. Проте найбільш характерні ознаки суб'єкта злочину є такі, про які згадує і Кримінальний кодекс (КК) України: фізична особа; вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність; осудність. При цьому кожна країна світу може встановлювати свої критерії для кожної з окреслених вище ознак суб'єкта злочину. Так, наприклад, щодо віку кримінальної відповідальності, то в кожній країні зазначені різні вікові межі.